

Præsentation af kilde 5

– Uddrag af A. F. Kriegers dagbøger

Kildetype: Uddrag fra A. F. Kriegers dagbøger fra perioden 2.-5. maj 1872.¹

Afsender: A. F. Krieger (1817-1893) var Danmarks justitsminister, mens Slaget på Fælleden fandt sted. Krieger var desuden juraprofessor og havde været del af ”Den Grundlovgivende Rigsforsamling”, der havde behandlet og vedtaget Junigrundloven i 1849.

Datering: Dagbogsnotaterne er af Krieger dateret til dagene 2.-5. maj 1872. Desværre eksisterer de originale dagbøger ikke længere, da han før sin død redigerede og destruerede en del af sine dagbøger. Ved sin død overlod Krieger de resterende dagbøger til en rigsarkivar, som fik dagbøgerne redigeret, samlet og trykt i den form vi har dem i nu. Originaldagbøgerne blev efter udgivelsen af den trykte dagbog destrueret.

Kontekst: Som landets justitsminister var Krieger den øverste myndighedsinstans i forhold til beslutningen om, hvordan socialisternes planer om et massemøde skulle håndteres. Han havde dels et ansvar for, at lov og orden opretholdtes, så landets sikkerhed ikke blev anfægtet. Den franske Pariserkommune i 1871 har givet været et skræmme-scenarium for Krieger. Dels havde han som justitsminister et ansvar for at overholde Grundloven, hvilket gjorde arrestationerne af Pio, Brix og Geleff, samt mødeforbuddet, problematiske, eftersom de var i strid med Grundloven, som gav ytrings- og forsamlingsfrihed.

Kommentarer til kildetypen: Dagbogsgenren kan give os et nært og personligt indblik i en begivenhed eller periode, men vi skal være opmærksomme på dateringen og på, om dagbogsskriveren har haft andre motiver til at skrive dagbog, end blot at berette for sig selv. En senere datering, altså det at dagbogsskriveren først senere skriver dagbog om en bestemt dag, og ikke på selve dagen det er sket, behøver dog ikke være mistænkeligt. Hvis dagbogsskriveren har et travlt liv, er det naturligt, at personen kun engang imellem har tid til at sætte sig og notere ned for de forgangne dage. At dagbogsskriveren kan have flere motiver til at skrive dagbog, behøver heller ikke forringe kildens værdi, man skal bare være bevidst om tendensen. I den forbindelse skal man altid huske at reflektere over, hvorfor folk i det hele taget skriver dagbog. Er det kun til privat brug, eller tænker dagbogsskriveren på, at dagbogen på et

¹ Uddragene er gengivet fra Jens Engbergs bog ”Louis Pio og slaget på Fælleden”, Acta serien, Munksgaards kildemapper 2, 1975, Ark 28

tidspunkt skal have andre læsere end dagbogsskriveren selv? Er der tale om en politikers dagbog, hvor vedkommende måske også medtænker sit politiske og officielle eftermæle? Og hvilke muligheder har vi for at se, hvad der evt. er udeladt eller tilføjet i redaktionssituationen omkring udgivelsen af en dagbog?

Fokuspunkter til kilden

Hvornår og hvordan beskriver Krieger slaget på Fælleden?

Overvej, hvor Krieger har sine informationer fra.

Fremstår alle dagbogsnotaterne samtidige, dvs. som skrevet ned den dag, det er sket?

Hvem er ifl. Krieger hovedmanden bag mødeforbuddet og anholdelsen af Pio, Brix og Geleff?

Overvej Kriegers motiv til at fremstille sagen således.

Uddrag af A. F. Kriegers dagbog

2. maj 1872

Der udstedes af Pio, Geleff og Brix indbydelse til mødet på Nørrefælled søndag eftermiddag kl. 4, venteligt fordi murersvendene begynder at give køb. Crone kommer i aften med indstilling om:

- 1) Forbud mod mødets afholdelse
- 2) Anmeldelse om at ville anholde Pio, Brix og Geleff.

3. maj 1872

Crone er meget ivrig for sine forslag, svarer for intet, når mødet tilstedes, for alt, når det forbydes. I ministerrådet holder Haffner² igen af frygt for militærstyrkens utilstrækkelighed, men resultatet bliver, at det tillades Crone at handle efter bedste skøn. – Efter mødet er Crone blevet frygtsom, da jeg forinden havde foreholdt ham, at han ikke kunne bære anholdelsens ophævelse ved undersøgelsesdommeren, og han ingen sikkerhed kunne skaffe sig i denne henseende.* Nu ville han end ikke forbyde mødet. Han tog sig dog sammen og fastholdt tanken om forbudet, derhos skulle undersøgelse foranlediges ved Politi- og Kriminalretten.

* Drewsen³ har siden sagt mig, at han foranledigede en almindelig forhandling mellem rettens medlemmer, der naturligvis holdt sig tilbage.

4. maj 1872

Crone havde betænkt sig i går aftes, men udstedt forbudet kl. 12. Geleff – Mundberg⁴ søger kronprinsen for at få forbudet hævet, denne modtager dem ikke. Lund henviser dem til mig, og jeg henviser dem til Crone, som erklærer forbudets hævelse for en umulighed. Om aftenen holdes

² W. Haffner var krigsminister

³ A. L. Drewsen var præsident for Kriminal- og politiretten

⁴ Anthon Mundberg var en del af den socialistiske inderkreds

møde, hvor Mundberg ikke vil overtage ansvaret for forbudets overtrædelse. Anderledes Pio, der erklærer, at mødet skal holdes, forbudet er ulovligt. Geleff havde været vaklende, men fulgte ham – Brix vrøvlede. Crone kom kl. 11 ½ om aftenen til mig og meldte dette, jeg holdt ham ikke tilbage, da han nu igen ville anholde.

5. maj 1872

Anholdelsen har fundet sted. Pio ventede det. Nyholm, der har grundlovsprotokollen, har haft mange betænkeligheder, men sagen er gået lige til Knudsen. Denne har været noget ubehageligt berørt af henvisningen af Pios og de andres forhold i lørdags, da der efter hans foreløbige skøn manglede materiel, han har derhos⁵ været stærkt optaget af murersvendenes afhøring, men han vil snart tage sig i det. I eftermiddag meddeler Knudsen mig, at alle tre er fængslede. Mange mennesker er samlede, men noget sammenstød fandt ikke sted.

⁵ desuden